

דיני יום טוב שני של גלויות – סוכות (לבני א"י ולבני חו"ל)

תוכן עניינים:

דיני מלאכה ותפילה לבן ארץ ישראל השוהה בחו"ל ביו"ט שני | טיסה מא"י לחו"ל ביו"ט שני | יו"ט אחרון של סוכות לבני א"י ולבני חו"ל | השתתפות בני חו"ל בשמחת בית השואבה, ובהקפות שניות ביו"ט שני | דין יו"ט שני לבן חו"ל השוהה בא"י | דין אדם שעבר מדינה לכמה שנים | מניין לבני חו"ל בלבד ביו"ט שני בארץ ישראל | דין אמירת בן חו"ל לבן א"י לעשות לו מלאכה

דיני מלאכה ותפילה לבן ארץ ישראל השוהה בחו"ל ביו"ט שני

שאלה: האם בן ארץ ישראל השוהה בחוץ לארץ ביום טוב שני של גלויות מותר בעשיית מלאכה.

תשובה: אסור בעשיית מלאכות ואפילו בצנעא [אך להתרחץ בחמין מותר, וכן מותר לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור].

מקור: יום טוב שני של גלויות הרי דינו כיום טוב ממש, כמבואר בגמ' (פסחים נב.) ובטור ובשו"ע (או"ח סימן תצו) שדיני יו"ט ראשון כדיני יו"ט שני.

ואף בן ארץ ישראל שמגיע לחו"ל אסור בעשיית מלאכות, שנאמר במשנה (פסחים נ.) 'ההולך ממקום למקום נותנים עליו חומרי מקום שיצא משם וחומרי מקום שהלך לשם, ואל ישנה אדם מפני המחלוקת'.

וכתבו התוס' פסחים (נב.) ד"ה ביישוב, כתבו בזה"ל "בישוב לא עבידנא מלאכה, אפילו בצנעא, ואפילו אם דעתו לחזור, משום דלא אפשר למלאכה בצנעא כשאר דברים" עכ"ל. וכן פסק המשנ"ב (שם ס"ק ט) וכ"ה בברכ"י (סק"ג) ובכה"ח (אות לג).

שאלה: האם בן ארץ ישראל הנמצא בחו"ל, אך אינו בסביבת יהודים [היינו 'חוץ לתחום'] מותר בעשיית מלאכה.

תשובה: מותר, ובלבד שאין בקילומטר שסביבו עיר שמתגורר בה יהודי [יש להרחיק ק"מ מהעיר ולא מספיק להרחיק ק"מ ממקום היהודי]. אך אם יש שם אפי' יהודי אחד מקומי – הרי הוא אסור בעשיית מלאכה אפי' בצנעא.

אם אין לידו יהודי מקומי אלא רק יהודי בן עיר אחרת מחו"ל שמתארח במלון לידו – מותר לעשות מלאכה שלא בפניו, אך בפניו אסור (סי' תצו ס"ק י).

שאלה: כיצד מתפללים בני ארץ ישראל שנמצאים בחו"ל ביו"ט שני.

תשובה: בני א"י השוהים בחו"ל ביו"ט שני צריכים להניח תפילין ולהתפלל כפי שמתפללים בא"י, אך עליהם לעשות זאת באופן שאינו ניכר. ועל כן בכל הדברים שבפרהסיא עליהם להקפיד שלא להראות אחרת מבני המקום [כגון, לבישת בגדי יו"ט וכד'], ואת הדברים המחויבים לעשות כתפילין וכד' – עליהם לעשותם בצנעא בלבד [אמנם איסור מלאכה נאסר אף בצנעא].

ועל כן בני א"י הנמצאים בחו"ל ביו"ט שני יניחו תפילין בביתם בצנעא ויאמרו עם התפילין איזה מזמור [או קר"ש או פרשת אחרת או פרק תהילים], ולאחמ"כ ילכו לבית הכנסת [ולא יאריכו בפסוקי דזמרה, ולא יאמרו נשמת וכו'], ובשעה שבני המקום מתפללים תפילת עמידה של יו"ט, הם יתפללו תפילת שמונה

עשרה של חול. ואם הקהל אומר הלל – יאמרו עימם הלל בלי ברכה לפניו ולאחריה.

מקור: פרי חדש (סוף סי' תצו), משנ"ב (סי' תצו ס"ק יג).

שאלה: האם בני א"י הנמצאים בחו"ל יכולים לעשות מניינים לעצמם ולהתפלל תפילת חול?

תשובה: אינם יכולים לעשות מניינים לעצמם [ועל כן בשמיני עצרת אינם יכולים לעשות הקפות], אלא א"כ אין בקילומטר שסביבם יהודים בני חו"ל.

מקור: משנ"ב (סי' תצו ס"ק יג), כה"ח (סי' תרסט ס"ק לג). ובדין זה שונים בני חו"ל שיכולים לעשות מניין לעצמם בא"י ביו"ט שני, וכדלהלן, כיון שהוא מנהג שנשתרש [וכמבואר בשו"ת אבקת רוכל (הו"ד להלן)].

שאלה: מתי וכיצד יקדשו יבדילו בני א"י הנמצאים בחו"ל ביו"ט שני.

תשובה: יש לחלק בין מקרה בו בני א"י אוכלים בבית לבדם, לבין מקרה בו הם מתארחים אצל משפחה מקומית.

האוכלים בבית לבדם – אינם צריכים ואף אסור להם לקדש ביו"ט שני.

ולענין הבדלה – במוצאי יו"ט ראשון יבדילו בתפילתם וכן יבדילו על הכוס. ואם מוצאי יו"ט חל במוצאי שבת – לא יברכו על האש, אלא יעבירו אש לשני גפרורים ויחברם יחד ויניחם עד שיכבו.

והמתארחים אצל משפחה מקומית – עליהם להבדיל בחדר אחר בצנעא לעצמם, ולאחמ"כ יצטרפו לקידוש/סעודה של המארחים [ואם חל ליל יו"ט שני בליל שבת – בני א"י יכולים לצאת יד"ח בשמיעת הקידוש של המארח, אף שהוא מזכיר גם יו"ט (ברכ"י סי' ריג סוף ס"א)].

טיסה מא"י לחו"ל ביו"ט שני

שאלה: האם מותר לטוס מא"י לחו"ל ביו"ט שני.

תשובה: מותר לנסוע מארץ ישראל לחו"ל ביום טוב שני בתנאי שלא ידוע לו שיש יהודים [אפי' שאינם שומרי תורה ומצוות] שגרים בקילומטר שסביבות שדה התעופה.

וכן הדין בנסיעה משדה התעופה למחוז חפצו – הדבר מותר בתנאי שלא ידוע לו שהנסיעה עוברת בקילומטר שסביב לעיר שגר בו יהודי. וכמובן שלא יכול לנסוע לעיר שבה עצמה גר יהודי (סי' תצו סע' ג).

ובמוצאי יו"ט שני יכול להיכנס מיד לעיר, אע"פ שיתגלה הדבר שטס ביו"ט שני.

יו"ט אחרון של סוכות לבני א"י ולבני חו"ל

שאלה: מה מנהגם של בני חו"ל [הנמצאים במקומם בחו"ל] באכילה ושינה בסוכה בשמיני עצרת.

תשובה: אוכלים בסוכה מבלי לברך 'לישב בסוכה' [אך דברים שאינם מצריכים ברכת 'לישב' במשך חג הסוכות יכול לאכול אף חוץ לסוכה], אך לעניין שינה, יש בזה כמה מנהגים, ולמעשה נוהגים להקל שלא לישון בסוכה.

מקור: עי' שו"ע, משנ"ב ושעה"צ (סי' תרסח) כל המנהגים בזה.

שאלה: האם בן חו"ל הנמצא בא"י ביו"ט אחרון של סוכות חייב בסוכה או לא.

תשובה: יש בזה כמה דעות, ורבים נוהגים שלא לשבת בסוכה, ויש יסוד למנהגם.

מקור: בלוח אר"י כתב שפטור מן הסוכה וכן נהג החת"ס (שו"ת כתב סופר או"ח סי' קכ).

בטעם הפטור יש לבאר שמאחר וישיבה בסוכה בשמחת תורה בא"י הוא דבר שבפרהסיא, על כן הם פטורים מהסוכה [ואף שבני חו"ל עושים בא"י מניינים לעצמם וכדלעיל, כאן גרע טפיל].

עוד יש לבאר שמאחר ויש חילוקי מנהגים אם יושבים בסוכה בשמיני עצרת בחו"ל, אזי בני חו"ל מנהג אבותיהם בידיהם (עי' ביצה ד:), אך בארץ ישראל לא נהגו להקפיד.

שאלה: בן א"י הנמצא בחו"ל בסוכות, האם ישב בסוכה ביו"ט אחרון.

תשובה: יש לחלק בין מקרה בו הוא אוכל בבית לבדו, לבין מקרה בו הוא מתארח אצל משפחה מקומית.

אם הוא אוכל בבית לבדו, וכן אם נמצא בחדר פנימי ואין חשש שאנשים מבני המקום רואים אותו – אינו צריך סוכה, אבל אם הוא מתארח אצל משפחה מקומית – ישב איתם בסוכה מבלי לברך 'לישב בסוכה' [ויחשוב שיושב שלא לשם מצוות סוכה] אך יטעם קצת מאכלים בצנעא מחוץ לסוכה. ולענין שינה – ישן בבית ויאמר שישן בבית מפני הקור וכד' (שע"ת סי' תרסח ס"ק ג).

השתתפות בני חו"ל בהקפות שניות ובשמחת בית השואבה ביו"ט שני

שאלה: האם בן חו"ל הנמצא בא"י יכול לשמחת בית השואבה ביו"ט שני או להקפות שניות עם מוזיקה.

תשובה: יכול ללכת. ולענין ריקוד – בשמחת בית השואבה אסור לו לרקוד [משום שביו"ט אסור לרקוד], ובהקפות שניות מותר [משום שבשמחת תורה מותר לרקוד].

שאלה: האם בן חו"ל הנמצא בא"י יכול לרקוד בשמח"ת יחד עם שאר בני א"י.

תשובה: מותר, משום דהוא רקידיה לכבוד התורה (עי' מהרי"ק שורש ט, הובא במשנ"ב סי' תרסט ס"ק ו).

דין יום טוב שני לבן חו"ל הנמצא בא"י

שאלה: האם בן חו"ל הנמצא בארץ ישראל ביו"ט שני [ודעתו לחזור לחו"ל] חייב במצוות יו"ט שני.

תשובה: בן חו"ל הנמצא בארץ ישראל חייב ביו"ט שני, ועליו לקיים את מצוות היו"ט בברכה [כגון הדלקת נרות, קידוש, מצוות ליל הסדר], ולהתפלל תפילת יו"ט בצנעא בביתו.

מקור: כן דעת הב"י בשו"ת אבקת רוכל (סימן כו), ובשו"ת חיים שאל (סימן נה), ובברכי יוסף (סימן תצו), ובשאלת יעב"ץ (ח"ב סימן קסח). ואולם בשו"ת חכם צבי (סימן קסז, הובא בשע"ת סוף סי' תצו), וכן בשו"ע הרב (סי' תצו סע' יא בדעה הראשונה) כתב שאינו חייב לשמור יו"ט שני.

להלכה הכריע המשנ"ב (סי' תצו ס"ק יג) שחייב בכל מצוות יו"ט שני.

דין אדם שעבר מדינה לכמה שנים

שאלה: האם בן חו"ל שעבר להתגורר בארץ ישראל כמה שנים צריך לנהוג דיני יו"ט שני.

תשובה: אינו נוהג דיני יו"ט שני, אך אם דעתו ברורה לחזור לחו"ל לאחר כמה שנים – נוהג דיני יו"ט שני (משנ"ב שם).

שאלה: האם בן ארץ ישראל שעבר להתגורר בחו"ל כמה שנים צריך לקיים דיני ומצוות יו"ט שני בחו"ל.

תשובה: אם דעתו ברורה לחזור לא"י – אינו נוהג דיני ומצוות יו"ט שני, אך הוא אסור בכל איסורי המלאכה הנוהגים ביו"ט שני. אך בסתמא, אם הוא עבר לחו"ל עם אשתו וילדיו, חשיב שעבר לחו"ל, וצריך לנהוג את כל מצוות יו"ט שני (משנ"ב שם).

שאלה: האם בחורים המתגוררים בחו"ל ולומדים בישיבה בא"י צריכים לנהוג יו"ט שני כשהם בא"י.

תשובה: כיוון שתלויים בדעת הוריהם נחשבים כבני חו"ל וצריכים לנהוג יו"ט שני. אך אם הם ברורים בדעתם שיישארו לגור בא"י לאחר נישואיהם, דינם כבני א"י. ובני ספרד נהגו להקל בזה כדעת החכ"צ (הו"ד לעיל).

דין אמירת בן חו"ל לבן א"י לעשות לו מלאכה

שאלה: האם מותר לבן חו"ל הנמצא בא"י ביו"ט שני לומר לחבירו בן א"י שיעשה לו מלאכה.

תשובה: אין לומר [כדין איסור אמירה לנכרי], ובשעת הדחק יש להקל.

מקור: עיין שע"ת (סימן תצו סק"ב), והרחבת הדברים ב'אזמרה לשמך' גיליון 124,126.

מניין לבני חו"ל בלבד ביו"ט שני בא"י

שאלה: האם בני חו"ל הנמצאים בא"י ביו"ט שני יכולים לעשות מניין לעצמם.

תשובה: בני חו"ל יכולים לעשות מניין לעצמם בא"י ביו"ט שני [בשונה מבני א"י הנמצאים בחו"ל, וכדלעיל].

מקור: כן כתב בשו"ת אבקת רוכל (סימן כו) וז"ל "ולא עוד אלא שמתקבצים מנין מבני חו"ל העולים לרגל ומתפללים תפילה וקורין בתורה ומפטירין בנביא בברכות תחלה וסוף כמו שעושים ביום טוב שני בחו"ל, ודבר זה נעשה מימי קדם בפני גדולי עולם ולא פקפק אדם בדבר זה מעולם...

והיכי לא חיישין להאי דתנן ואל ישנה אדם מפני המחלוקת... ועל כרחינו לומר דסבירא להו לגדולי עולם דע"כ לא תני אל ישנה אדם מפני המחלוקת אלא במלאכה ודכוותא דאפשר למיפק מינה חורבה, אבל בתפילה אף אם יתפלל כמנהג מקום שיצא משם לא נפיק מיניה חורבה וליכא למיחש בה למידי" עכ"ל.

הגיליון הודפס ע"י

הרב רוני ליקר, הרב שילה אריאל והרב שלמה בלאק הי"ו
להצלחת ילדיהם בתורה ויר"ש וכל העניינים

מספר הטלפון בבית הוראה

0733-260-800

להפניית שאלות לרב ולקבלת הגיליון
למייל - פנו לבתובת

6191265@gmail.com

לתרומות והנצחות:

ניתן לפנות לקו בית ההוראה

0733-260-800 שלוחה 11